

En brokiigt blandad bikett

Till Lennart Lundborg 90 år

En brokigt blandad bukett

Utskrift ges ut av Stiftelsen Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland
Detta är nr 18 i en löpande serie

Postadress: Kulturmiljö Halland, Tollsgatan 7, 302 32 Halmstad
Telefon: 035-19 26 00
E-post: kansli@kulturmiljohalland.se
Hemsida: www.kulturmiljohalland.se

Form och Layout: Anders Andersson
©2021 Kulturmiljö Halland och författarna
Tryck: Bulls Graphics, Halmstad 2021

ISBN 91-85720-67-4

UTSKRIFT 18

En brokigt blandad bukett

Till Lennart Lundborg 90 år

Red. Per Wranning

KULTURMILJÖ
HALLAND

EN DEL AV HALLANDS KULTURHISTORISKA MUSEUM

Tabula Gratulatoria

ANNELI ADAMSSON, VARBERG | BJÖRN AHNLUND, SLÖINGE | ANDERS ANDERSSON,
KÄLLSJÖ | CHRISTINA ANDERSSON-WIKING, VARBERG | OLOV ANDREASSON, STENINGE
ÅSA AXBERG, TRÄSLÖVSLÄGE | HANS BERGFEST, FALKENBERG
EVA BERNTSSON MELIN, VARBERG | LENA BJUGGNER, LAHOLM | MONICA BÜLOW BJÖRK,
TYLÖSAND | MARIA BONDE, GLOMMEN | DANIEL BORGMAN, HALMSTAD
LENNART CARLIE, HÄSSLEHOLM | JONAS CARLSSON, HALMSTAD | PÅR CONNELID,
VARBERG | JOHAN DAHNBERG, FALKENBERG | LISBETH ELIASSON, FLENINGE
PETRA ERIKSSON, FALKENBERG | MARIANNE FOGHAMMAR, LIDINGÖ | MATS FOLKESSON,
HEBERG | TINA FORS, UPPSALA | JOAKIM GOLDHAHN, ADELAIDE | ANN-SOFIE GRÄSLUND,
UPPSALA | BO GRÄSLUND, UPPSALA | CHRISTER GUSTAFSSON, HÖGANÄS
STEFAN GUSTAFSSON, HALMSTAD | PATRIK HALLBERG, GULLBRANDSTORP
CURRY HEIMANN, GÖTEBORG | HANS HELANDER, HALMSTAD | KERSTIN HULTIN,
HALMSTAD | ANDERS HÅKANSSON, GLOMMEN | LEIF HÄGGSTRÖM, FOTSKÄL
MAGNUS JENSNER, LIMHAMN | ANDREAS JOHANSSON, OKOME | OLA KADEFORS,
HALMSTAD | STEFAN KEJLBERG, HALMSTAD | BRITT-MARIE LENNARTSSON, VARBERG
EVELINA LINDBLOM, HALMSTAD | INGA LINDÉN, GETINGE | LARS LUNDQVIST, VISBY
SVEN LUNDSTRÖM, TRELLEBORG | MARIANNE LÖNN, JÖRLANDA
BETTY-ANN MUNKENBERG, LINDOME | MATS NILSSON, STENINGE | JENNY NORD,
HÖGANÄS | LENNART NORDQVIST, LAXVIK | LINN NORDVALL, GÖTEBORG | CARL PERSSON,
HALMSTAD | BJÖRN PETERSEN, HALMSTAD | JOHANNA PETERSSON, HALMSTAD
WIVI-ANN REIT, GÖTEBORG | CAMILLA ROSBERG, FALKENBERG | CHRISTINA ROSÉN,
MORJHULT | ERIK ROSENGREN, LAHOLM | LOTTA SANDBERG, HALMSTAD
CHARLOTTE SKEPPSTEDT, ÄNGELHOLM | LENA SOMMESTAD, UPPSALA | JÖRGEN STREIFFERT,
KUNGSBACKA | BO STRÖMBERG, HALMSTAD | JAN SVENSSON, FALKENBERG | FIA TEGNHED,
STENINGE | STINA TEGNHED, STENINGE | CLAS TOLLIN, STOCKHOLM
CHRISTINA TORELD, FJÄLLBACKA | GUSTAF TROTZIG, STOCKHOLM | BENGT WESTERGAARD,
MÖLNDAL | PABLO WIKING-FARIA, VARBERG | PER WRANNING, FALKENBERG
ANNA VUJIN, HALMSTAD | GISELA ÄNGEBY, FJÄRÅS

Innehåll

Tabula Gratulatoria 4

PER WRANNING:

Förord 7

LARS LUNDQVIST:

Lennart Harald Valdemar Lundborg från Linköping 9

PÅR CONNELID:

Längs Tjolöholms stigar 13

LEIF HÄGGSTRÖM:

Säljägare i Gröninge 34

BO GRÄSLUND:

Gullnar tǫflur i Vǫluspá och folkvandringstidens guldbrakteater 45

CLAS TOLLIN:

Lantmätaren Johan Söderling och den geometriska jordeboken M2 50

ERIK ROSENGREN OCH LENA BJUGGNER:

Det gyllene spännet från Munkagård i Ysby socken – insulärt, profant och skandinaviskt 66

MATS FOLKESSON:

Bemannade fyrplatser i Hallands län 70

GISELA ÄNGEBY:

I synliga skepp begravdes bronsålderns rituella specialister 90

BO STRÖMBERG:

Arkeologi – ”en framåtsyftande forskningsprocess för kunskapsuppbyggnad” 105

MONICA BJÖRCK BÜLOW:

Bildminnen 116

SVEN LUNDSTRÖM:

Från Hanhals till Hasslöv på bildningsresa 118

JOAKIM GOLDHAHN:

Bohuslänska vingslag – en essä om Carl Georg Brunius, hållristaren
från Tanum 122

CHRISTER GUSTAFSSON:

Hallandsmodellen 138

PER WRANNING:

Kung Ise och T. J. Arne – ett snart hundraårigt frågetecken rätas ut 152

CARL PERSSON:

Gettersö i Bolmen – en gropkeramisk boplats i Lagans vattensystem 166

ÅSA AXBERG:

Oscar Ohlson – en Hallandsmålare 179

JOHAN DAHNBERG:

Lennart Lundborg – den vandrande folkbildaren 182

STINA TEGNHED OCH ÅDEL VESTBÖ-FRANZÉN:

I gravhögarnas landskap 184

Författarpresentation 218

Förord

Boken du nu håller i din hand är ett jubileum på många sätt; vi kan fira att det nu är exakt trettio år sedan det första, då mycket anspråkslösa, numret av Utskrift såg dagens ljus, vi kan även fira att detta, nummer 18 i ordningen, är ett av de tjockare och mest omfattande numren. Dessutom markerar det med all önskvärd tydlighet något av en nystart – ”Utskrift 2.0” – med en innehållsmässigt större bredd än någonsin tidigare, långt bortom den strikt arkeologiska horisonten. Men först och främst och viktigast av allt är det en vänbok till allas vår Lennart Lundborg på hans 90-årsdag. Lennart är därmed även med och skapar ytterligare en milstolpe i Utskrifts historia; vänskrifter har inte varit vanligt förekommande under årens lopp, men av de fyra som givits ut är inte mindre än tre tillägnade Lennart!

Linköpingssonen och arkeologen Lennart Lundborg anlände till Halland i oktober 1960 – alltså för nästan svindlande 61 år sedan – handplockad/headhuntad för en amanuensjänst på Hallands museum i Halmstad. 1967 lade han fram sin licentiatavhandling i Lund om södra Hallands bronsåldersgravar (tryckt i utökad form 1972), sannolikt den mest citerade boken om halländsk arkeologi alltsedan dess. Lennart tillträdde som landsantikvarie 1973 och 1976 blev han länsantikvarie. Tjugo år senare gick han i pension, men det brinnande intresset, nyfikenheten och upptäckarglädjen har inte falnat, snarare tvärtom. Efter ytterligare två böcker om halländsk bronsålder (2007 och 2012) samt ett oräkneligt antal artiklar, föredrag och visningar om alltifrån arkeologi till konst är Lennart ”still going strong” och ständigt lika entusiastisk och lyhörd efter ny kunskap.

Aldrig tidigare har det varit så lätt att med kort varsel få författare, illustratörer och fotografer att med sådan genuin glädje och berättariver leverera sina bidrag, och under resans gång har ytterligare en strid ström av människor som vill vara med och hylla jubilaren anslutit till projektet. En spretigt sjudande blandning av arkeologi, historia, konst, kulturgeografi, byggnads- och kulturmiljövård, arkeologihistoria, minnen och historier bildar här tillsammans ett inbjudande och lockande myller – kort och gott en brokigt blandad bukett. Några bidrag handlar om Lennart, vissa riktar sig direkt till honom, flertalet refererar till hans böcker och artiklar (det är svårt att undvika när man skriver om halländsk arkeologi och kulturhistoria!), men samtliga bidrags gemensamma nämnare är att de alla är skrivna till Dig, bäste Lennart.

Med denna bok vill vi, vänner och kollegor, framföra våra varmaste gratulationer till Dig på din 90-årsdag – Stort Grattis, Lennart!

*Lenart fotar Slöingeoplatsen som nyligen hade påträffats av Dennis Likus i Slöinge. Februari 1992.
Foto: Lars Lundqvist. CC-BY*

LARS LUNDQVIST

Lennart Harald Valdemar Lundborg från Linköping

Jag träffade Lennart första gången 1985. Han kom på besök till Årstad, utanför Falkenberg, där vi precis börjat gräva för naturgasledningen. Att han var från Linköping hördes tydligt och baskern han bar visade sig vara ett annat attribut som jag tror många förknippar med Lennart. Han nämnde senare för min kollega att han inte mindes mig från Linköping. En stad som han hade hunnit lämna långt innan jag ens var född. Man skulle kunna säga att Lennart i mångt och mycket är en tidlös människa.

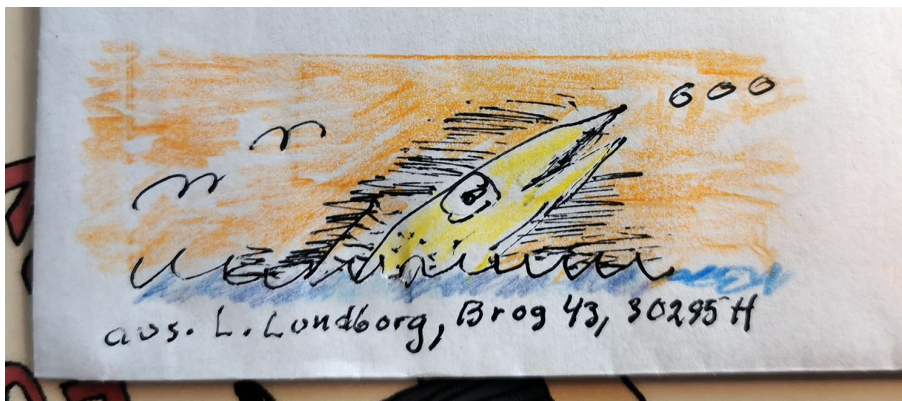
Det var det första av många möten som ofta tog plats utmed de linjära exploateringsprojekten som drogs genom Halland under 1980- och 1990-talen. Det var alltid en fröjd att få besök av Lennart. Alltid en vänlig, kunnig och alltid intresserad kollega som gärna refererade till sin utgrävning i Säffle 1959!

När jag skriver det här så är det över 20 år sedan jag träffade Lennart senast. Men vi har hållit kontakten genom att nyttja postens tjänster. Lennart är inte så mycket för det här med internet så det föll sig så att vi är brevvänner! Under de senaste åren har vår brevväxling intensifierats och varje gång det dimper ner ett brev från Lennart är det julafton här hemma i Visby. Lennarts handstil, personliga brevpapper och korta, koncisa och berättande stil är en fröjd att läsa. Ofta handlar det om minnen från 1950- och 60-talen, oftast befolkade av personligheter inom arkeologin.

Det kan inte vara många personer inom kulturmiljövården som begåvats med tre vänböcker. Men det har Lennart. Och de här vänböckerna beskriver mycket av arkeologins utveckling i Halland, inte minst under 1980- och 1990-talen, en utveckling som skett under Lennarts överinseende som länsantikvarie.

Även om historia ligger Lennart varmt om hjärtat så finns det annat som han är svårt förtjust i. Och det allra största intresset är nog det för konst. En av Lennarts många kulturhistoriska gärningar är hans forskning kring 1940/50-talets Linköpingskonstnärer (*Konditori China – om konstnärer och seminarister omkring 1950 i Linköping*).

Lennart pryder gärna brev och brevpapper med sina underfundiga små teckningar. För fler exempel rekommenderar jag Stina Tegneds artikel i förra vänboken. Foto: Lars Lundqvist.

1992/1997). Jag är själv från Linköping så hans skildring av konstnärslivet där är särskilt spännande att läsa om. Tack vare denna skrift om Konditori China kunde jag reda ut bakgrunden till ett par av mina egna bilder som går att knyta till just den konstmiljö som Lennart beskriver.

En av de mer udda fältinsatserna som jag varit med om var att försöka hitta fyndplatsen för den så kallade Nackhälleskölden. Skölden är från bronsålder och hittades år 1865 vid torvtäkt i Rolfstorp utanför Varberg. För att få kläm på var platsen kunde tän-

Studiekamraterna Ulf Erik Hagberg och Lennart Lundborg gräver förgäves efter ytterligare en bronsköld i Nackhälle. Foto: Lars Lundqvist. CC-BY

kas vara bjöd Lennart in till fyndplatsjakt i oktober 1990. Inspirationen kom sig av fyndet av Kållandsköldarna som hade hittats ett par år innan. Och tanken var naturligtvis att fyndplatsen i Stora Mosse vid Nackhälle kanske rymde fler sköldar. Vi hoppades på att bygdens ålderman Ivar Karlsson i Rolfstorp, tillika hembygdsforskare, kunde hjälpa oss på traven. Tyvärr hade han inte träffat någon av dem som varit med vid fyndet år 1865. Den enda kopplingen till fyndet är det lokala namnen på platsen, Krigarebacken.

Med Lennart i spetsen, tätt följd av hans studiekamrat Ulf Erik Hagberg, gick vi åstad med "mindetektorer" på den utpekade platsen. Trots envist metallsökande gick vi bet. Minnesvärt var vin- och smörgåslunchen på en avskrädesplats i grått höstväder!

Det finns så klart många fler berättelser med koppling till Lennart men de tar vi när det är dags för nästa vänbok! Om tio år!

*Vinlunch på Krigarebacken
(passande namn!) vid Nackhälle.
Foto: Lars Lundqvist. CC-BY.*

Lennart var inte sen med att pröva på "mindetektering"! Foto: Lars Lundqvist. CC-BY.

Referenser

Lundborg, Lennart. 1992 (ny utgåva 1997). *Konditori China : om konstnärer och seminarister omkring 1950 i Linköping : en sammanställning av minnesanteckningar och intervjuer sedan 1950-talet*. Halmstad

Tegnhed, Stina. 2011. En betraktelse av Lennart Lundborgs serievärld. I: Rosengren, E. (Red.). *Hatt av för fornminne – Lennart Lundborg 80 år. Utskrift 12: 99–106*

Författarpresentation

Åsa Axberg är museilektor vid Hallands kulturhistoriska museum.

Lena Bjugger, arkeolog, tidigare anställd vid Kulturmiljö Halland.

Monica Bülow Björk, tidigare anställd på arkeologiska avdelningen på Kulturmiljö Halland. Korrekturläste, formgav och arkiverade arkeologiska rapporter.

Pär Connelid är historisk-geograf och agrarhistoriker. Arbetar med odlingslandskapets historia från bronsålder och framåt. Verksam med egna företaget KULA AB. KULA@kulturgeografi.se

Fil.mag Johan Dahnberg är intendent vid Hallands Konstmuseum.

Johan.dahnberg@hallandskonstmuseum.se

Mats Folkesson, länsantikvarie i Halland 1996–2011. mats.kulturmiljomediam@gmail.com

Professor Joakim Goldhahn innehar Rock Art Australia Ian Potter Kimberley Chair vid Centre for Rock Art Research + Management vid University of Western Australia, Perth. e: joakim.goldhahn@uwa.edu.au

Bo Gräslund är professor emeritus i arkeologi vid Uppsala universitet.

bo.graslund@arkeologi.uu.se

Fil Dr Christer Gustafsson är professor i Kulturvård vid Uppsala universitet

christer.gustafsson@konstvet.uu.se

Stefan Gustafsson, illustratör. Verksam i egna firman Utblick Media i Halland AB.

utblickmedia@gmail.com

Fil Dr Leif Häggström är arkeolog och arbetar vid samlingsenheten, Hallands Kulturhistoriska Museum,

Leif.haggstrom@kulturmiljohalland.se

Sven Lundström, museichef vid Länsmuseet Halmstad/Hallands konstmuseum 2000–2015.

sven.lundstrom@icloud.com

Lars Lundqvist är verksamhetsutvecklare – digitalt kulturarv, arkeolog, avdelningen för kulturarvsutveckling, Riksantikvarieämbetet. lars.lundqvist@outlook.com

Fil Dr Carl Persson är arkeolog vid Fornforskaren AB. carlfornforskaren@gmail.com

Erik Rosengren är tidigare chef för Kulturmiljö Halland.

Fil Dr Bo Strömberg är privatforskare. Har tidigare varit arkeolog vid RAÄ UV och Landsantikvarien Hallands läns museer, samt tidigare antikvarie vid Länsstyrelsen i Hallands län

Stina Tegnhed är arkeolog vid Kulturmiljö Halland, Hallands kulturhistoriska museum.

stina.tegnhed@kulturmiljohalland.se

Clas Tollin fil dr i kulturgeografi, docent i agrarhistoria. Verksam som lärare och forskare vid SLU Ultuna. Clas.Tollin@slu.se

Fil Dr Ådel Vestbö-Franzén är kulturgeograf och arbetar som antikvarie vid Jönköpings läns museum.

Aadel.franzen@jkgplm.se

Fil Dr Per Wranning är arkeolog och chef vid arkeologiska enheten, Kulturmiljö Halland.

per.wranning@kulturmiljohalland.se

Gisela Ängeby är arkeolog vid Arkeologerna i Mölndal, Statens historiska museer.

gisela.angeby@arkeologerna.com

Utskrift 18 bjuder på ett brett innehåll, en lockande blandning av arkeologi, kulturgeografi, kulturmiljö- och byggnadsvård, konst och historia.

Kort och gott en brokigt blandad bukett!

Numret är en vänbok tillägnad kulturprofilen och före detta länsantikvarien Lennart Lundborg på hans 90-årsdag. I sammanlagt arton bidrag presenterar ett tjugotal författare såväl nya spännande forskningsrön som intressanta tillbakablickar på äldre projekt och reflektioner kring händelser. Merparten har en tydlig koppling till Halland och samtliga bidrags gemensamma nämnare är att de alla är skrivna till Lennart.

Vi hoppas att denna rikt blandade artikelbukett i kombination med den genomgående varma berättartonen ska erbjuda läsaren mycket glädje och kanske även en och annan ny kunskap!

KULTURMILJÖ
HALLAND

EN DEL AV HALLANDS KULTURHISTORISKA MUSEUM